No. 36. Donderdag 5 September 1918. 18de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:
HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

KOLONIAAL ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST":
TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

„INDIË EN DE POLITIEK".

De uitslag der jongste verkiezingen voor de Staten-Generaal is voor de Vrijzinnige partijen in het algemeen en voor Indië meer in het bijzonder bepaald *ongunstig* geweest. Indië heeft dit m.b.i. meer in het bijzonder te danken aan de *te* weinige belangstelling, die in Nederlandsche politieke kringen voor Indië bestaat, maar omgekeerd ook, door *te* geringe belangstelling van z.g. *Koloniale* menschen voor specifiek Nederlandsche belangen. Onpartijdig gezegd ligt alzoo de schuld aan beide zijden. Hierin verbetering te brengen is een eisch des tijds, door meerdere verdeeldheid die klove te vergrooten — is beslist uit den booze. Zeker, het zal velen moeielijk vallen, die een werkzaam leven in Indië achter den rug hebben, het traagheidsmoment te overwinnen en zich nog op meer gevorderden leeftijd, in de Nederlandsche binnenlandsche politiek in te werken, maar toch is dit tot op zekere hoogte noodig, om niet geheel geïsoleerd te staan in den politieken strijd èn om mede te kunnen werken aan de oplossing van menig politiek vraagstuk van den dag. Wat echter voor de z.g. Koloniale menschen bij goeden wil niet geheel onmogelijk is, is dit m.i. wel voor die Nederlanders, die nimmer in Indië zijn geweest en inzicht in de verhoudingen aldaar geheel missen. Studie alleen kan in *die* leemte *niet* voorzien. Dit klemt te meer, nu telkens en telkens zich in Indië politieke conflicten tusschen de verschillende landaarden onderling zullen gaan voordoen, die zonder degelijke kennis van onzen Archipel en zijne bewoners voor den doorsnee Hollandschen politicus niet zijn te begrijpen. Het groote belang, dat Indië altijd heeft gehad bij de Staten-verkiezingen in Nederland wordt daardoor des te grooter.

Naar de verschijnselen te oordeelen, wordt dit ook zoo begrepen in onze grootere Indische Vereenigingen. Moederland en Koloniën. Oost en West, e.a. Indië kan m.i. niet meer boven en buiten de politieke partijen blijven staan. Want Indië zelf staat *midden in* de politiek. Ik meen dit reeds te hebben aangetoond in mijn ingezonden stuk: „de Politieke partijen in Ned. Indië", opgenomen in het Koloniaal Weekblad No. 29 van 18 Juli 1918, waarin ik met een kort woord de partijgroepeering *in* Indië aangaf. Dat het ontstaan van politiek leven in Indië en de deelneming daaraan gevolgen kan hebben voor eene groote categorie van menschen *in* Indië en dus practische gevolgen zal dienen te hebben voor de verruiming van het Staatsbestuur in Indië, blijkt wel uit het artikel van Joh. Suys, een welbekend vooruitstrevend gemeenteraadslid te Soerabaja, mij althans welbekend, uit het „Soerabajasch Handelsblad", overgenomen in het „Koloniaal Weekblad" van 22 Augustus jl. No. 34. Men voelt thans ook hier te lande, dunkt mij, wel algemeen, dat men met de bekende Indische apathie tegenover de politiek-koloniale vraagstukken niet verder komt en dat het tijd wordt, dat in de vertegenwoordiging hier te lande, *niet* het artikel „*Indische* specialiteiten" wordt naar voren gebracht, maar dat meer werk worde gemaakt door de Indische kiezers van degelijke, met Nederland en Indië tevens vertrouwde en vertrouwbare politici.

Het ligt niet op mijn weg een oordeel uit te spreken, althans niet in *dit* orgaan, over de waarde van het door *Mr. I. A. Nederburgh* in het „Koloniaal Weekblad" van 29 Augustus 1918 No. 35 gegeven advies. De toepassing van de wet op de Evenredige vertegenwoordiging, naast die op den stemplicht, heeft zoovele verrassingen gebracht en zooveel onrijps in mededinging doen komen, dat het mij niets zou verwonderen, als eerstdaags die wet principiëele wijzigingen zou ondergaan, maar toch geloof ik, dat er geen enkele politieke partij meer zal zijn, die, gezien de uitkomsten der jongste verkiezingen, weer in de fout zal vervallen, twee of meer niet-gelijkluidende candidatenlijsten of algemeene en bijzondere lijsten in te dienen. Practischer en ook van meer opvoedenden aard komt het mij wel voor, indien *meerdere* koloniale menschen, onder den drang der omstandigheden, hun z.g. neutraal politiek standpunt verlieten en zich eenige moeite gaven om zich in te werken in politieke aangelegenheden, welke weg hun bij de groote politieke partijgroepeeringen gemakkelijk genoeg kan gemaakt worden, altijd als de ernstige wil bestaat om zich *politiek* te ontwikkelen.

De tijd, dat iedereen nog meende in de politiek te kunnen gaan zonder ernstige voorbereiding, is lang voorbij. Men dient de parlementaire geschiedenis, de partijverhoudingen, de partijverschillen, althans eenigermate te kennen om de noodige beginselvastheid te kunnen verkrijgen. Maar ook het parlementair spreken en het politiek debat eischen zekere oefening en feitenkennis op politiek terrein is altijd noodig. Men wordt nu eenmaal niet als politiek vertegenwoordiger geboren.

Het zal dit wel zijn, wat *Mr. Nederburgh* bedoelde met de uitdrukking: dat iedere candidaat, ook de Indische, zich in *zijne* partij *moet doen kennen*.

En in zooverre ben ik het volkomen met hem eens.

Dat politieke organisatiën, door politiek onbevoegden op touw gezet, slechts kunnen leiden tot meerdere versnippering en tot wegwerpen van stemmen, ben ik overigens geheel met *Mr. Nederburgh* eens; Dat politiek geïsoleerden, die onder een onpractische wetgeving, bij toeval als het ware, in de vertegenwoordiging gebracht worden, geen resultaten kunnen behalen, is eveneens duidelijk. Dit zal in de aanstaande Regeeringsperiode vermoedelijk wel zeer duidelijk aan het licht komen. Door *alleenstaande* personen zouden de *groote* Indische belangen dan ook niet gediend *kunnen* worden. Trouwens in de aftredende Tweede Kamer kwam ook reeds een dergelijk „*wild*"-lid voor, die in de afgeloopen Regeeringsperiode zoo goed als niets heeft kunnen uitrichten in politieken zin. Ik behoef hier zeker geen naam te noemen.

Summa summarum blijf ik aansluiting der Indische kiesgerechtigden altijd, ieder bij de partij zijner keuze, *het* middel vinden om op de hoogte te komen. Men zal dan inzien, dat het stellen der candidaten aan de partij-besturen dient te worden overgelaten, die gewoonlijk over de beste middelen ter beoordeeling der candidaten beschikken, niet altijd echter over hunne kansen kunnen oordeelen, zoolang de candidaat geen geprononceerde politieke populariteit heeft verworven.

De juistheid hiervan heeft zich in bijkans alle politieke partijen, bij de jongste verkiezingen gedemonstreerd, doch behoudens enkele onregelmatigheden, die hier en daar zijn voorgekomen, hebben die verkiezingen, voor de ingewijden in de zaken, niet *die* verrassingen gebracht, die Jan Publiek zoo hebben verbaasd.

Beseft men in Indische kringen thans algemeen de urgentie, die er bestaat, om voor de Indische belangen waakzaam te zijn en hebben deze verkiezingen met hare sprekende uitkomsten daartoe bijgedragen, dan kan m.i. uit onheil ook „heil" geboren worden en de apathie van gisteren plaats maken voor belangstelling en zucht naar voorlichting, waar die juist in Indische kringen maar al te zeer noodig blijkt. Het leven van den dag eischt van elk staatsburger m.i. „meeleven" en geen „winterslaap", hoe ook de Indische dienstjaren hun stempel hebben gedrukt. Voor een klein volk, als het onze, met *groote* plichten tegenover Indië, kan in „*isolatie*" geen kracht liggen, moet die veeleer gezocht worden in *associatie* en *organisatie*. Het psychologisch moment daartoe is zeker lang aangebroken.

P. J. F. VAN HEUTSZ.

's-Gravenhage, September 1918.

Congres van het Indonesisch Verbond van Studeerenden.

(Van onzen specialen verslaggever).

Doel en Wezen.

Het „Indonesisch Verbond van Studeerenden" hield den 29sten, 30en en 31en Augustus j.l. te Wageningen een congres, dat bijzonder geslaagd mag heeten. Uit verschillende oorden des lands stroomden de hier studeerende, maar voor Indië bestemde jongelieden van Nederlandsche, Chineesche en Indonesische afkomst naar de plaats, waar zij gezamenlijk zouden beraadslagen over eenige vraagstukken, welke met hun toekomstigen werkkring in het nauwste verband staan.

Dit Verbond is een jaar geleden geboren uit het congres, dat den 23en en 24en November 1917 door de Indologen-Vereeniging te Leiden werd gehouden en door tal van aanstaande Indische werkkrachten werd bijgewoond. Het doel is ten eerste de kennismaking, den omgang en de samenwerking zijner leden te bevorderen, zoowel gedurende hun studie in Nederland, als ook later; verder het opwekken van zijn leden tot Indonesische studiën en ten slotte het kweeken van belangstelling voor Nederland's onbaatzuchtige Indonesische taak onder de Nederlandsche jongelingschap.

De gewone leden van het Verbond zijn de aangesloten vereenigingen of afdeelingen van vereenigingen in Nederland, welker leden uitsluitend zijn Indonesiërs, Indo-Chineezen of wel Nederlanders, die zich tot een Indischen werkkring voorbereiden. Tot heden zijn het — naar het ledental der onderscheidenlijke vereenigingen gerangschikt — de volgende corporaties: 1. de Afdeeling Wageningen (136 leden); 2. de Indologen-Vereeniging (94); 3. de Ver. v. Ind. Cadetten (69); 4. de Chineezenvereeniging „Chung Hwa Hui" (56); 5. de Asp. Plantersver. te Deventer (50); 6. de Ind. ver. i/h Leidsche Stud. Corps (49); 7. „Van Verre", Ind. ver. v/h Utr. St. C. (40); 8. de Onderafd. v. d. Holl.-Ind. Studentenkring te Rotterdam (49); 9. de „Indische Vereeniging" (36); 10. de Afd. v. d. Ned. Bond v. Zendeling-Kweekelingen (27); 11. de Afd. Hoofdcursus te Kampen (24); 12. de Ver. v. Cand. Asp. Verific. b/d In- en Uitv. & Acc. in N.-I. „Je Maintiendrai" (20); 13. de Veterinaire Ind. Ver. (17) en 14 de Holl.-Ind. Kring te Delft (10), terwijl een afdeeling van de Ned. Chr. Stud. Ver. en een tweede vereeniging te Delft alsnog zullen toetreden. Het Verbond omvat nu dus bijna 700 leden.

Zij, die voor een Indisch beroep opgeleid worden en niet tot een aangesloten vereeniging behooren, kunnen als buitengewone leden toegelaten worden, terwijl vereenigingen en personen als belangstellend lid ingeschreven kunnen worden, indien ze met het doel van het Verbond instemmen.

Dat een vereeniging als het Ind. Verb. van Studeerenden alle reden van bestaan heeft, ligt buiten twijfel. Dit bewijst al dadelijk het feit, dat thans reeds schier alle Indisch gekleurde vereenigingen bij het Verbond zijn aangesloten.

Het Congres.

Den 29sten Augustus te 4 ure verzamelden de congressisten zich in de groote zaal van den „Junushoff' welke voor het doel eenvoudig, maar smaakvol met wat bloemen en palmen was versierd. Al de aangesloten vereenigingen waren goed vertegenwoordigd door een gezamenlijk aantal van ruim 125 personen, o.w. eenige vrouwelijke Verbondsleden.

Mr. J. A. Jonkman (Utrecht), a.s. Ind. rechterl. ambt., voorzitter van den Raad van het Verbond en Congrespresident, opent de bijeenkomst met een opgewekte en opwekkende toespraak, waaruit we de volgende kenmerkende passages lichten:

„Wij, Indonesiërs, Chineezen en Nederlanders, die in deze oorlogsjaren in Nederland voor een Indonesischen werkkring studeeren, zijn wel buitengewoon bevoorrecht. Thans beleven wij de geboorte van een nieuwen tijd. Wij genieten het voorrecht Indonesiërs, Chineezen en Hollanders te omvatten, wat zeggen wil, dat wij raken aan de drie voornaamste middelpunten, die de wereldbeschaving op haar eerste ronde, van Oost naar West, om de aarde, heeft gesticht: China, Indië en Europa. Wij genieten het voorrecht in ons land te studeeren, dat nog voor de gruwelen van den oorlog is gespaard en dat ook daardoor een eigen plaats onder de Europeesche volkeren bewaren zal. Vele zijn onze voorrechten en wij moeten gebruik er van maken, we moeten in overeenstemming daarmee handelen, indien we niet willen, dat „bij ons, over ons, zonder ons" door anderen zal worden gehandeld. Ons, Indonesiërs, Chineezen en Hollanders wordt de kans geboden, om den baanbrekenden arbeid te leveren voor den opbouw van den Nieuwen Tijd, om in dien zin Indonesië en Nederland aan de spits der beschaving te stellen, mits de Hollanders zich geheel geven aan hun Indische roeping en mits de Indonesiërs en Chineezen zich ganschelijk wijden aan de vorming van het Indonesisch Gemeenebest; mits Holland zijn koloniale politiek uitdrukkelijk steune op het zelfbeschikkingsrecht der naties en mits Indonesië met vertrouwen de laatste hulp van Nederland aanvaarde; mits Indonesiërs, Chineezen en Hollanders in hun samenleving de volkerenbond verwezenlijken, waarvoor de oorlogvoerende mogendheden zeggen elkander te vernietigen.

Moge dit congres beheerscht worden door de stemming onzer jonge jaren; moge het voor ons eerzijds een onbezorgd en verheugd samenzijn wezen; moge het anderzijds ons de verantwoordelijkheid doen voelen van onze ernstige roeping: het kleine Nederland en Indonesië — klein tegenover de groote mogendheden van Europa en tegenover China en Indië — aan de wereld tot een vreedzaam voorbeeld te stellen, als voorgangers naar den Nieuwen Tijd."

Het was te verwachten, dat de openingsrede van den praeses uitbundig werd toegejuicht. Kort daarop kondigde de voorzitter de verschijning van het „congresnummer" oftewel „voorlooper" van *Hindia Poetra*, vroeger het maandblad der „Indische Vereeniging" en thans weder uitgegeven als orgaan van het Verbond. Dit congresnummer, dat keurig is uitgevoerd, staat onder redactie van den Indonesiër Surya Ningrat (Soewardi), dr. Yap Hong Tjoen en mr. J. A. Jonkman en bevat bijdragen van vooraanstaande leden van het Verbond (buiten de drie redacteurs de heeren H. J. van Mook. dr. Ger. S. Ratu Langie, H. Kraemer, R. M. Noto Soeroto, G. Mangoenkoesoemo, G. F. P. en de dames mevr. Yap en mevr. van Mook—Maureau).

Na het gemeenschappelijk middagmaal in den Junushof werd de tocht aanvaard naar het „Hôtel De Wageningsche Berg", op welks terras onder Westersche muziek de congressisten gezellig bij elkander waren.

„East is East and West is West and never the twain shall meet."

Deze uitspraak van Rudyard Kipling vormde het onderwerp van den tweeden congresdag. Inleiders waren de heeren R. M. A. Soorjo Poetro, Thung Tjeng Hiang en C. L. van Doorn. Vóórdat de sprekers aan het woord kwamen, betrad de heer Han Tiauw Tjong, president van „Chung Hwa Hui" en afgevaardigde in den Raad van het Verbond, het podium, om een inleidend woord te geven.

Spr. vestigt er de aandacht op, dat de opdracht van het Ind. Verbond van Studeerenden om in te leiden de bekende versregels: „West is West and East is East", enz., van groote beteekenis is, vooral omdat op dit congres Westerlingen en Oosterlingen vredig te zamen komen.

Dan beantwoordt hij de vraag, wat 't Westen en 't Oosten beide willen. Al streven beide naar hetzelfde ideaal: „volmaking der menschheid en eeuwige vrede", toch is er een practisch verschil tusschen den Westerschen en den Oosterschen cultuurvooruitgang, een onderscheid, dat, zooals dr. Rohrbach zegt, begint, zoodra men het begrip van de algemeene „Fortschritt" der menschheid invoert, en dat volgens de Indische prof. Kumar Sarkar dateert van af 1815, n.l. 't begin van het Westersch modernisme. Het Oosten heeft niets gemerkt van de transformatie, die in het Westen door de industrieele evolutie der 19e eeuw werd veroorzaakt.

Verder zegt hij, dat, wil 't Oosten den top van den berg bereiken, 't Oosten behalve geestelijke, ethische en aesthetische cultuur, die 't bezit, noodig heeft materieele en wetenschappelijke cultuur, want beide culturen moeten zich gelijkmatig voortbewegen, als de beide vleugels van een vogel. Maar ook 't Westen zal dienzelfden bergtop niet bereiken, als

de wetenschappelijke Westersche beschaving daarenboven niet poëtisch is.

De Oosterlingen komen hier studeeren, omdat zij intuïtief voelen de wonderkracht der natuurwetenschappelijke techniek. ,,The immediate result'' van den invloed van 't Westen op 't Oosten, zegt spreker Lord Bryce na, ,,will be increase the sum of human happiness''.

Spreker eindigt zijn rede met deze woorden:

,,Thans zijn wij, Westerlingen en Oosterlingen hier aanwezig op dit congres. De tijd, dien prof. Heymans de ,,psychologische eeuw'' noemt, is met dit congres geopend, op initiatief van onze blanke broeders en bewaarheid wordt de sublieme spreuk van Confucius in Lun Yu: ,,Waar wetenschap is, daar is geen ras-, geen sexe- en geen klasse-onderscheid''.

Daarna gaf de voorzitter het woord aan den heer Soorjo Poetro (Indische Ver.), die de volgende gedachten ten beste gaf:

De uitspraak van Rudyard Kipling heeft een goede zijde, n.l. uit propagandistisch oogpunt voor het vreemde Oosten bij het Westen. Overigens is die uitspraak zeer gewaagd, aangezien Kipling daarmede paal en perk stelt aan de ontvankelijkheid en de evolutie van de menschelijke ziel.

Voor den idealist, die aan de eenheid van het menschelijk geslacht gelooft, klinkt ze pessimistisch, omdat ze zoowel aan Oost als aan West de hoop op vreugde ontneemt, die bij de vereeniging door wederzijdsch begrijpen en waardeeren het leven verkwikt.

Ze is strijdig met de humane bedoeling van het Indonesisch Verbond.

Westerlingen, gedreven door de begeerte naar vergrooting van hun bezit, stroomen uit naar het Oosten. Godsdienstverbreiding en deels ook de begeerte om hun wijsheid te verdiepen in het land van occultisme en zelfverloochening zijn soms ook de drijfveeren voor den trek naar het Oosten.

Omgekeerd stroomen Oosterlingen naar het Westen uit, om hun practische kennis te vermeerderen. En beiden keeren naar hun land terug met wederkeerige erkentelijkheid, de onweldenkenden niet meegerekend. Een geestelijke band is er dus tusschen Oost en West ontstaan. Deze groote wereldfeiten loochenen de uitspraak van Kipling.

De restauratie van Japan naar Europeesch model, de Russo-Japansche oorlog hebben in het Oosten algemeen de begeerte naar maatschappelijke organisatie gaande gemaakt. De ellende, door den Westerschen oorlog veroorzaakt, de vereering van het Tagore-geslacht door Europa hebben 't Oosten echter weder den blik naar zijn eigen binnenste doen keeren. Het is echter vast besloten om deel te nemen aan wereldverkeer en wereldvreugde.

Spr. tracht iets bij te dragen tot versterking van den innerlijken band tusschen Westersche en Oostersche leden van het Indonesisch Verbond. Bij vergelijking van uiteenloopende Oostersche en Westersche uitdrukkingsvormen (en toch van gelijk sentiment) en andere grondgedachten tracht hij deze te convergeeren. Deze convergentie beteekent benadering van de ten grondslag liggende bedoeling van de Schepping, welke de geestelijke brug uitmaakt tusschen Oost en West.

Van de sentimenten en grondbegrippen behandelt spr.: levensvreugde, afhankelijkheid in de samenleving, liefde, ideaal en werkelijkheid, besef van gelijkheid en het leven als dienst.

Spr. komt tot de eindconclusie, dat 't Oosten en 't Westen door hun verschil van aard en ontwikkeling verschillende levensroeping hebben — hun doel is echter hetzelfde. Zij kunnen elkander aanvullen bij de vervulling van dat doel.

De heer Thung Tjeng Hiang (Wageningen) komt nu als tweede inleider aan het woord. Wat spr. zegt, komt op het volgende neer:

Zal het Oosten en het Westen elkaar ontmoeten tot een harmoniëerende samenwerking? Spr. begint met er op te wijzen, dat het probleem zeer zwaar is. Spr. behandelt het vraagstuk uitsluitend sociologisch en neemt Europa en China als vergelijkingspunten. Spr. ontwikkelt in een gedocumenteerde rede de normen van Europa en China en constateert, dat deze maatschappelijke vragen, hoe de menschen behooren te handelen en te voelen, bij beide gelijk zijn. Beide houden als hun ideaal voor oogen: „een harmonieerende samenleving van krachtige en zelfstandige individuen, van persoonlijkheden, die hun innerlijke krachten tot volle ontplooiing moeten brengen, terwijl ze steeds het heil der gemeenschap voor oogen houden.''

De praktijk heeft zoowel voor West als voor Oost de juiste verhouding niet gevolgd. Europa heeft eenzijdig de individuen ontwikkeld. Het heeft daardoor een geweldige ontplooiing van techniek, wetenschap en industrie kunnen bereiken, waardoor de Westerling de natuur te zijnen dienste heeft kunnen benutten. Actiever leven heeft steeds het Westen gekenmerkt. De Fransche revolutie, vergeleken bij de Chineesche revolutie (1911, 1912) heeft aan het Westen de superioriteit van de daad geschonken. De superioriteit van de gedachte komt China toe. Evenwel heeft de overdrijving van de individueele ontplooiing de gemeenschapsharmonie in het Westen geschaad.

China is eveneens eenzijdig geweest, het heeft, in tegenstelling met Europa, de gemeenschap bevorderd ten koste der individuen. De individueele waarde is miskend geweest, waardoor China ten achter is geraakt, wat wetenschap en techniek aangaat.

Willen West en Oost elkaar ontmoeten, dan moeten beide hun eenzijdigheid herzien, wat de hedendaagsche stroomingen ook leeren.

Spr. toont aan, dat thans het Westen den gemeenschapszin op de juiste waarde gaat schatten en het Oosten de individueele ontplooiing. In de juiste waardeverhouding van individu en gemeenschap ligt hunne ontmoeting. Dit doel wordt vooral bereikt door persoonlijke aanraking van Westerlingen en Oosterlingen, die elkaar moeten aanvullen in wat elk hunner te kort komt. Er is noodig geestelijk contact, waardoor alle ,,prejugé de race'' zal verdwijnen.

Spr. eindigt zijn rede met het voorstel, het congres als het symbool van de oplossing van het probleem op te vatten. Immers hier hebben Oosterlingen en Westerlingen elkaar ontmoet in hun gemeenschappelijk doel tot samenwerking.

De heer C. L. van Doorn (Wageningen), de derde inleider, geeft de volgende gezichtspunten:

Spr. waarschuwt allereerst er voor, vooral niet al te gedecideerde conclusies te trekken uit hetgeen op dit congres verhandeld wordt, waar toch zeker tegenover het Oosten een aarzelend zoeken en tasten en luisteren geboden is en dit des te eer, wijl we onze houding licht door eigen wenschen laten beïnfluenceeren. Het eerst wenscht spr. zijn onderwerp te benaderen van de Indische theosophie uit. Hij wijst er op, hoe reeds in de alleroudste Indische godsdiensten het polytheïsme meer een naast elkaar staan der goden was dan een hierarchie. In deze gelijke waardeering van alle godsdienstvormen naast elkaar, die ook tot in de jongste verschijning dier godsdiensten is doorgedrongen, is de religie zelf nooit het middel geweest, om in het Oosten groepen samen te binden. Deze band moet dus in iets anders gezocht worden en spr. meent haar te vinden in de zeden en gewoonten. Ook daarin vinden we echter die gemakkelijkheid om verschillende levenselementen naast elkaar te laten voortbestaan (zoo bijv. de kastenvorming in Britsch-Indië) in tegenstelling met het in elkaar grijpen der levenselementen. De psychologie van de Oostersche ziel, door Willy Haas benaderd, laat dit nog dieper zien. Spr. stelt hiertegenover het Westen in zijn voortdurende onderlinge wrijving en beroering.

Vervolgens vraagt hij zich af, in hoeverre in den Russischen geest, waar naast het warme, Oostersche droomleven het Westersche intellectualisme optreedt, een synthese gevonden kan worden.

Dit naast elkaar bestaan der levenselementen sluit niet uit een zekere ontwikkeling, die echter meer is een zich laten ontwikkelen en zoo uitgroeit tot een meer passieve, aesthetische levensverhouding. Het Westen kenmerkt zich door een meer actieve intellectualistische levenshouding, die de levenselementen beheerschen en combineeren wil.

Spr. stelt daarna tegenover elkaar de innerlijke stijl van het Oostersche leven en het georganiseerde van het Westersche. Tot een conclusie komt spr. niet. Alleen waarschuwt hij tegen het forceeren van

een oppervlakkige eenheid, die even verlammend werken moet, als het uitbuiten van moeilijke verschilpunten. Hij is er van overtuigd, dat geen waarachtige toenadering te bereiken is dan die, welke gegrondvest is op wederzijdsch vertrouwen, uit intuïtief begrijpen geboren.

Gedachtenwisseling.

Als de gelegenheid tot gedachtenwisseling wordt geopend, krijgt de hr. Goenawan Mangoenkoesoemo (Ind. arts, Amsterdam) het woord:

De verdeeling Oost en West, zegt spr., is niet erg juist. Zijn de Balkanstaten onder Oost of onder West te ressorteeren? Ook de verdeeling van het Oosten zelf is niet altijd even zuiver. Spr. zou liever de volgende groepeering maken: Klein-Azië, Britsch-Indië, China-Japan en een aanhangsel Indonesië. Spr. wil de Oostersche ziel typeeren en neemt, als Javaan, de Javaansche gedachte tot voorbeeld. Maak een cirkel op het bord; het middelpunt ziet ge niet, nochtans bestaat dit punt en beheerscht het ieder ander punt op den cirkelomtrek. Zet een mensch voor ieder punt van de periferie en ge hebt de gedachtengang van den Javaan. 1ste: Het middelpunt is de alles beheerschende vorst of zijn familie, pryayi (poro yayi=de broeders), welk woord thans ook ambtenaar beteekent. Vandaar de macht van deze en de gedweeheid van het volk. 2de. De Javaan kan hierdoor geen individualiteit kweeken, omdat alleen de vorst of zijn naaste omgeving individu is. 3de. Door den rijkdom der natuur is hij zorgeloos en brengt hij de bergrede (heb geen zorgen voor den dag van morgen) in toepassing. De Javaan is evenwichtig en maakt zich niet druk.

Het Westen heeft deze periode achter zich. Daarna is de moderne tijd gekomen. Ieder acht zich middelpunt. Het proletariaat komt op en een nieuw ideaal wordt gesteld. Scherp komt de tegenstelling tusschen geest en stof. Zoowel de natuur als de omstandigheden dwingen hem de stof te aanbidden. Maar ook hierin komt reactie en doet het onverwoestbaar geestelijk element zich gelden. (Blavatsky, Fred. van Eeden, spiritisme, magnetisme).

Hoewel dus de tegenstelling tusschen Oost en West scherp is, toch vervaagt ze door het wereldverkeer. De Javaan is ontvankelijk voor Westersche leerlingen, maar zal het Westen het Oosten kunnen naderen? Zullen hiertoe de Westersche agressieve karakters en verwaandheid o. a. geen hinderpalen zijn?

Zich bepalende tot de tegenstelling Indië-Holland beweert spr., dat daar in zijn vaderland denkbeelden zijn geboren, aan Holland's bodem niet vreemd. Voor de toenadering tusschen Indië en Holland is meer noodig dan sympathie van den Hollander voor den Indonesiër. Bedacht moge worden, dat wij mèt den tijd zijn veranderd. Aan U, Holland's jongelingschap, het ontwaakte Indië mede te deelen de waarde van uw devies: „Ik zal handhaven!" Handhaven de eer van de vrijheid des vaderlands.

De heer H. J. van Mook (cand. Ind. ambt. Leiden) zegt, dat Oost en West nooit getracht hebben, elkander te ontmoeten. Het Westen kwam met kanonnen; er volgde geen ontmoeting, doch in plaats daarvan een botsing, wat begrijpelijk is. Ook het Oosten heeft nooit veel neiging getoond het Westen te ontmoeten. De wederzijdsche belangstelling moet van beide kanten even sterk zijn. Spr. hoopt, dat de geboorte van den „Nieuwen Tijd" hierin een groote verandering zal brengen.

De heer Liem Boan Tjie constateert, dat alle sprekers de uitspraak van Kipling verwerpen, maar er moeten nu naar middelen worden gezocht, om Oost en West nader tot elkaar te brengen. Laten wij allen er toe medewerken, dat er een algemeene ontwapening komt; want de oorlog is het grootste kwaad, dat elke toenadering tusschen de volkeren onmogelijk maakt. En daarom: Oorlog aan den Oorlog!

De heer M. E. P. de Man, (Indoloog), beweert, dat het Oosten en het Westen veel van elkaar kunnen leeren, waardoor ze elkander beter zullen waardeeren. Eén van de middelen, om O. en W. nader tot elkaar te brengen is de populariseering van de Westersche techniek en wetenschap in Indië.

De heer W. J. Leyds (Indoloog) gaf een verklaring van wat men verstaat onder de „luiheid" van den Javaan, d.i. het gebrek aan zucht naar materieel bezit, wat den Westerling kenmerkt. Ook heeft spr. het over den oorlog en betwijfelt, of deze wel de schuld van alles draagt. In Indië zijn de kleine oorlogen juist door de regeeringsbemoeiïngen verminderd.

De heer Baginda Dahlan Abdoellah (voorz. Ind. Ver.) zegt, dat de maatschappelijke verhoudingen in Indië niet bevorderlijk zijn aan het streven naar associatie van O. en W. Ziet, hoe onbarmhartig de Hollander den Inlander behandelt en vergelijkt eens den toestand der Indonesiërs met dien der „avonturiers", spr. bedoelt de Buitenlanders, die het allen zoo goed hebben. Als afgevaardigde van de vereeniging der Indonesiërs brengt spr. hulde aan den congres-voorzitter, mr. Jonkman, die bij de opening van het congres in treffende bewoordingen zijn sympathieke gevoelens jegens spr.'s vaderland heeft geuit. Spr. hoopt, dat het congres met de ideeën van den president instemt.

Nadat de inleiders de verschillende debaters van antwoord hebben gediend, sluit de voorzitter de vergadering.

(Wordt vervolgd).

Sprokkels.

XXII.

Het verblijdt ons immer, wanneer we melding kunnen maken van nieuwe industrieën of van uitbreiding van bestaande, zooals dat nu weer het geval is met de bekende hoedenindustrie.

De heer Anton Waldt, douane-agent te Cheribon, is aldaar de fabricage begonnen van heeren- en dameshoeden onder technische leiding van den heer Petit Jean Jr., die zijn vrije uren wijdt aan deze voor Cheribon nieuwe industrie, alzoo meldt het „Soer. Hbl."

We mogen verwachten, dat de leiding van dezen tak van nijverheid in goede handen is, daar genoemde heer Petit Jean een zoon is van den bekenden Tangerangschen hoedenfabrikant. Hij is niet alleen in de fabriek te Tangerang opgegroeid, maar heeft ook eenige keeren een reis naar Parijs gemaakt, ten einde aldaar in de confectiemagazijnen besprekingen te houden over de te vervaardigen heeren- en dameshoeden, zoodat hij met de door den handel gestelde eischen op de hoogte is.

Men is te Cheribon begonnen met twee geroutineerde werklui uit de fabriek te Tangerang. Oogenschijnlijk is de tijd niet gunstig, maar wellicht is het toch goed gezien om juist nu te beginnen, ten einde na den oorlog reeds eenigszins op gang te wezen. Dat de jonge Cheribonsche spruit uitwasse tot een krachtigen tak van den boom van Indië's nijverheid!

XXIII.

Een aardig staaltje van vlugge afdoening van zaken kwam ons onlangs onder de oogen van den landrechter te Djokja. De directeur der Sultanaatswerken constateerde, dat een groot aantal Chineezen de gewoonte hadden het vuil hunner erven eenvoudig in de leiding te deponeeren of er afzonderlijke hoopjes vuil van te vormen. De landrechter trok er met zijn griffier op uit en liet de schuldigen bijeen roepen. Een twaalftal hunner vonden het wel zoo raadzaam de plaat te poetsen. De overigen werden op de plaats met *f* 2 beboet, en de 12 Chineezen, die niet verschenen waren, kregen den volgenden dag het dubbele. Van zoo'n rechtspraak stonden de gele broeders eenvoudig paf. Dat waren ze in Indië heelemaal niet gewend. Het geval ging als een loopend vuurtje bij de Chineesche gemeente rond, en het gerucht wil, dat de directeur der gemeentewerken slechts het puntje van zijn neus behoeft te vertoonen om de Chineezen te bezielen met een ware schoonmaakwoede.

XXIV.

Dat men niet in alle opzichten even gunstig denkt over de gevolgen van de reis van den regeeringscommissaris, den heer Liefrinck, naar Sumatra, bleek ons uit een berichtje in de „Deli Courant". In Aug. 1917 moet te Padang een vergadering gehouden zijn van het bestuur met de rijstexporteurs en de Kamer van Koophandel ten einde maatregelen te beramen om een tekort aan rijst en opdrijving der prijzen tegen te gaan. Het eenig afdoende middel meende men te

vinden in het desnoods met dwang stopzetten van den uitvoer.

Te betreuren is het, dat op die vergadering niet werd nagegaan, waaraan het tekort van rijst was toe te schrijven, daar de Westkust de laatste jaren niet alleen zich zelf van rijst voorzag, maar ook nog een overschot had, dat naar andere deelen van Sumatra en naar Java kon uitgevoerd worden.

Dat dit in 1917 niet meer het geval kon zijn, was te danken aan het bezoek van den heer Liefrinck, hetwelk tengevolge had, dat alle dwang ten aanzien van het planten van rijst is opgeheven. De rijstplanters zijn niet meer genoodzaakt in een maand tijds volgens rooster hun velden af te planten, waardoor het water niet meer voldoende benut wordt niet alleen, maar de muizen en ander ongedierte ook steeds velden met rijst vinden om in het leven te blijven, terwijl de Inlandsche rijstplanter, bevrijd van allen dwang, Gods water over Gods akker laat loopen en zich van de zaken weinig aantrekt.

Onlangs lazen we in dit blad iets dergelijks aangaande den dwang, uitgeoefend op de bevolking van Tapanoeli om muskieten te vangen. Ook die dwang werd van de schouders der bevolking afgewenteld.

De vraag schijnt gewettigd, of men niet te ver gaat, met in zaken van algemeen nut allen dwang op te heffen, en of zoodoende de vrijheid de wijsheid niet bedriegen zal.

Hoeveel dwang moet er zelfs in Nederland in deze abnormale tijden niet worden uitgeoefend, om tenminste eenigszins in den voedselnood te kunnen voorzien. En dan staat de Nederlandsche landbouwer in doorsnee toch zeker niet lager dan de Inlandsche rijstplanter.

Daarenboven blijkt dwang in sommige omstandigheden een niet te versmaden opvoedingsmiddel voor het individu zoowel als voor een volk.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Een ernstig verschil.

Tusschen de planters in S i m e l o e n g o e n en den ass.-resident aldaar, den heer T i d e m a n, is een conflict ontstaan.

De „Deli-Ct." geeft van 't gerezen verschil de volgende lezing:

Reeds lang klaagden de planters in S i m e l o e n g o e n over den weinigen steun, dien ze van bestuurszijde ontvingen bij overtredingen der koelieordonnantie, over de geringe uitwerking der al te zachte toepassing van straf, over de groote onwilligheid, die daardoor onder de arbeiders ontstond en over de onveiligheid langs de openbare wegen door weggeloopen koelies en gevangenen.

„De planters zagen al die feiten slechts als gevolgen van het inzicht van den ass.-resident in zake de koelie-ordonnantie en het arbeidscontract, waarvan de toepassing dezen bestuursambtenaar dikwijls als een onrecht in plaats van als een door de wet en verordening geschapen recht voorkwam."

Toen de ontevredenheid sterker werd, bemoeide de gouverneur er zich mee, waarna verschillende wijzigingen ingevoerd werden in de toepassing der straf in de Siantarsche gevangenis, hetgeen een gunstigen invloed had op het ontvluchten uit de gevangenis en op het aantal gestraften.

Daarmee scheen de zaak afgedaan; dit was echter niet het geval, daar de ass.-resident den administrateurs een uitvoerige circulaire deed toekomen, die haar doel, de samenwerking te bevorderen, miste en zelfs heeft geleid tot een protestvergadering der administrateurs, welke verklaarde:

1. den ass.-resident van Simeloengoen en de Karolanden onbevoegd tot het vellen van een oordeel over cultuurmenschen en -zaken;

2. samenwerking in den waren zin des woords met genoemden ambtenaar uiterst moeilijk na de opgedane ervaring.

Dat het tot een uitbarsting zou komen, was te voorzien.

„Deliplanters", aldus het blad, „zijn geen politici of diplomaten. Het plantersleven maakt van hen menschen, die ronduit zeggen, wat ze op den lever hebben, op een krachtigen, soms ruwen toon, die dan echter ook van harte gemeend is."

Dat protest van de planters acht de „Deli Ct." begrijpelijk, na de bewering van den ass.-resident, dat het aantal opzendingen toont „e e n o n j u i s t b e h e e r, e e n g e b r e k a a n o m g a n g s f ä h i g k e i t m e t w e r k v o l k" waarop volgde de zinsnede: „H e t p e r c e n t a g e v a n h e t a a n t a l v e r o o r d e e l d e n o p v e r s c h i l l e n d e o n d e r n e m i n g e n z a l m o e t e n d a l e n, t e r w ij l d e b e h a n d e l i n g v a n h e t w e r k v o l k z a l m o e t e n v e r b e t e r e n."

Bovengenoemd blad meent, dat de circulaire van den ass.-resident haar doel heeft gemist, ja heeft m o e t e n m i s s e n, omdat ze niet tactvol neergeschreven was. Het begrijpt dan ook niet, dat de „Sum. Post" de oorzaak der motie van de planters alleen zoekt bij de administrateurs, daar de motie niet is oorzaak, maar gevolg; een verweer op beschuldigingen en uitspraken van een bestuursambtenaar.

„Van den in de betrokken afdeeling bescheiden adjunct-inspecteur van den arbeid, zijn nooit ernstige klachten ten opzichte der behandeling van koelies in het algemeen vernomen, van de betrokken administraties der maatschappijen werden nooit grove aanmerkingen op hun beheer en omgang met werkvolk ondervonden, terwijl hun houding niet afwijkt van die door de administrateurs in andere deelen van het gewest aangenomen.

Met de opvatting van den ass.-resident kan het blad zich niet vereenigen, daar zijn stelsel moet leiden „tot ernstige aanranding der orde en tot arbeidsweigering op de onderneming, met alle mogelijke vèr-strekkende gevolgen daarvan en benadeeling der cultures."

In de „Sum. Post" komt een administrateur op voor den heer T i d e m a n, en schrijft o. a., dat hij het volkomen eens is met schr. van bedoelde circulaire, dat het abnormaal groot aantal gestraften op verschillende ondernemingen wijst op abnormale toestanden, dat op de door hem beheerde onderneming geen der Europeanen klachten had over niet of te licht gestraften door den magistraat, dat volgens zijn meening de bedoelde circulaire volkomen correct gesteld is en dat hij in die circulaire niets ziet dan een eerlijke en te waardeeren poging van den ass.-resident om tot een gezonde samenwerking te komen tusschen bestuur en planters."

Verder merkt hij op, dat het „voor een op de juiste waarde schatten der op de administrateursvergadering aangenomen motie noodig zou zijn te weten, hoeveel administrateurs op die vergadering tegenwoordig waren van de vele, die de circulaire ontvingen en hoevele der aanwezigen vóór de motie stemden."

In „De Taak" bespreekt de heer J. E. S t o k v i s de kwestie ook en spreekt van de verdienstelijke en merkwaardige circulaire en meent, dat in S i m e l o e n g o e n misstanden in groei zijn, welke met een herleving van de kwaadste Deli-tijden bedreigen.

Indien ondanks alle genomen maatregelen de opening van een nieuw cultuurland de opening van nieuw schandaal kon worden, is slechts deze verklaring mogelijk: de onwil of onmacht van de uitvoerende overheid om de wet tot leven te brengen, om ten volle te doen, wat de wet haar gebiedt. Volgens dezen schrijver bewijzen de euvelen van Simeloengoen, dat de arbeidsinspectie haar taak niet beheerscht en dat de versterkte rechterlijke macht in lankmoedigheid jegens „de klap" en jegens administrateurs, die hun koelies te kort doen, geen versterking ook van het recht is gebleken.

Het optreden van den heer T i d e m a n doet echter voor de toekomst iets goeds verwachten. „Geen bestuursambtenaar vóór hem heeft, naar ons weten, zoo openlijk en zoo krachtig stelling genomen tegenover de traditioneele plaatselijke almacht van het particuliere kapitaal ter Kuste. De drieste en botte tegen-actie van planterszijde, welke van zijn volstrekt geargumenteerd rondschrijven het direct gevolg was, bewijst, hoe men in die kringen geschrokken was van een bestuursambtenaar, die zich zijn taak precies en krachtig bewust toonde, hoe men daar verslaafd was geraakt aan ambtenaren, die hun „aanpassing aan het milieu" lieten ontaarden in afstand van macht, in verslapping van plichtdoen."

Dat enkele planters naast den ass.-resident hebben

stelling genomen, bewijst, dat ook in die kringen de geboorte van den nieuwen tijd gevoeld wordt.

De Irrigatie in Siantar.

„Er is een groot onderscheid" — aldus de Deli-Ct." — „tusschen de ontvangst der irrigatie-voordeelen hier te lande en in dergelijk hulpmiddel behoevende streken. In die streken immers roept de bevolking om de irrigeerders, hier echter moeten de laatsten de menschen roepen."

De landbouwer in Siantar geeft te weinig om stoffelijk gewin. Hij bebouwt van zijn stukje grond zooveel, dat hij voor eigen onderhoud voldoende heeft.

In het feit, dat de Batakkers zelf begonnen waren met een primitief eigen leidingsysteem, heeft men aanleiding gevonden te hulp te komen, verwachtende, dat die hulp dankbaar zou worden aanvaard. Maar de resultaten hebben niet aan de verwachtingen beantwoord.

Op het oogenblik zijn er 10 irrigatiegebieden onder handen of in beheer met een totale oppervlakte van 6000 H.A., waarvan een kleine 4000 in cultuur gebracht kunnen worden. Van die 4000 H.A. zijn slechts ruim 2000 in gebruik. Van het stuk grond, dat den landbouwer ter bewerking gegeven is, wordt alleen het deel beplant, dat de gebruiker zelf noodig heeft; het overige blijft onbewerkt, wat zeer te betreuren is in een tijd van voedselschaarschte. Het volk begrijpt niet, welk algemeen belang het te dienen heeft.

Er zijn echter nog meer moeilijkheden. Ter verkrijging van de beste economische resultaten is het noodzakelijk, dat de leiding zoo gelijkmatig mogelijk werkt over het geheele gebied. Met het oog daarop en op den regenval is het noodig, dat de werkzaamheden zooveel mogelijk gelijktijdig geschieden.

Er bestaat dan ook een keur, dat alles op 1 Jan. uitgeplant moet zijn, maar de Bataksche landbouwer stoort zich daaraan niet. Op 15 Jan. was dit nog slechts het geval met 400 à 500 H.A. van de 2000 in bewerking zijnde H.A.

Een krachtige hand is noodig om de bevolking te doen begrijpen, dat dergelijke keuren dienen nageleefd te worden. Men had er van te voren meer achterheen dienen te zitten.

Het is geen wonder, dat met deze geringe resultaten voor oogen er geen haast gemaakt wordt met de verdere irrigeering van de daarvoor bestemde gebieden, wat te betreuren is, daar de proefsnitten niet anders dan bevredigend kunnen worden genoemd.

Waren er in 1917 slechts 1000 H.A. in cultuur gebracht, thans is de gezamenlijke oppervlakte niet meer dan 2000 H.A.

De toestanden kunnen echter verbeteren, daar de zaak stuit op de menschen en niet op de omstandigheden. Van hoogerhand moeten de teugels strakker worden aangehaald. De grond, voor een groot deel uit kwarts bestaande, blijkt toch wel voor rijstbouw geschikt te wezen.

De productie kan de vergelijking met Java glansrijk doorstaan. Er waren in 1917 terreinen, waar de opbrengst ongeveer 60 pikol per bouw bedroeg.

In 1916 leverden 19 proefsnitten 68 pikol gabah per H.A., wat een productie is van 56.7 pikol padi per bouw. Op Java werd over 4 jaar gemiddeld 36.3 pikol opgebracht.

In de buurt van S a r i b o e D o l o k is een pelmolentje, dat in bescheiden hoeveelheid rijst levert aan de ondernemingen in de buurt. De bevolking kan daarin zien, wat er gebeuren kan met hetgeen ze meer verbouwt dan ze voor eigen gebruik behoeft.

Suriname.

„Het dilettantisme, dat telken jare bij de behandeling onzer begrooting in de Staten-Generaal aan den dag gelegd wordt, is een bron van voortdurende ergernis in de kolonie.

Ieder acht zich goed genoeg om mede te praten over Surinaamsche zaken. Meestal is het geleende wijsheid. Men heeft een of anderen vriend in de West, van wien men brieven ontvangt over alles en nog wat. Verschillende citaten uit dergelijke brieven worden dan aan elkander gelijmd tot een redevoering in het parlement. Of men ontvangt een krant uit Suriname, en gaat eenzijdig af op wat die éénige krant zegt om „zijn" oordeel ten beste te geven over de kolonie. Anderen hebben zelfs dergelijke „bronnen" niet tot hun beschikking en praten er maar in den blinde op los. Het gevolg is, dat er in den regel enormiteiten verkondigd worden, die ergerlijk of belachelijk zijn, al naar men het opvat, doch die zeker geen goed doen."

Zoo vangt „De West" van 2 Juli een artikel aan, waarboven zij schrijft: „*Een politiek van vervreemding*". Dat is wel wat al te zeer gegeneraliseerd, maar dat de redacteur uit zijn humeur is geweest is zeer verklaarbaar.

* * *

Op 5 Juli heeft te Paramaribo de druk bezochte volksvergadering plaats gehad, uitgeschreven door het comité „Volksbelang", naar aanleiding van de collectieve ontslagneming van de Koloniale Staten. Uit de rede van den heer F. C. C u r i e l, oud-lid der Koloniale Staten, schrijven wij het volgende over:

„Mij is van zeer verschillende, doch in casu e e n s g e z i n d e zijden van onze bevolking gevraagd om bij deze gelegenheid de tolk te zijn van het gevoelen der burgers in 't algemeen betreffende de ontslagname van onze vertegenwoordigers c o l l e c t i e f, naar aanleiding van de te hunnen opzichte grievende en beleedigende woorden, gesproken in de Tweede Kamer in den Haag, zoowel door Kamerleden als door den Minister van Marine, fungeerend Minister van Koloniën.

Ik antwoordde, dat ik meende te kunnen volstaan met openlijk te verklaren, dat ik mij volkomen kan vereenigen met de redenen, die het College van de Koloniale Staten er toe geleid hebben, het mandaat neer te leggen. Immers sedert ik, een 5-tal jaren geleden, bij gelegenheid van mijn laatste periodiek aftreden als lid der Koloniale Staten, mij niet herkiesbaar heb gesteld, heb ik niet meer aan politiek gedaan, ofschoon ik natuurlijk steeds met groote belangstelling een open oog en een luisterend oor heb gehouden voor alles wat geschreven of gesproken wordt, zoowel ten opzichte van mijn geboorteland en mijne medeburgers als wat aangaat maatregelen, besluiten en handelingen van wege Bestuur en Regeering.

Maar toen de heeren gisteren andermaal bij mij aandrongen om voor de burgerij het woord te voeren, zich beroepende op mijn leeftijd en mijne veelzijdige ervaringen in aangelegenheden, rakende de belangen van ons Land en ons Volk, besloot ik aan de uitnoodiging te voldoen. Dit doende, reken ik er echter vast op, dat de bespreking van deze voor onze Kolonie hoogst ernstige zaak zal geschieden w a a r d i g e n b e z a d i g d, maar zonder schroom!

Ter zake! De verwijten, de ongeoorloofde beschuldigingen, de veroordeelende uitspraken, de mededeeling van het voornemen dat zal worden uitgelokt een Koninklijk Besluit om bij Wet vast te stellen een ontwerp-verordening, als gevolg van het aannemen door de Koloniale Staten van een motie, ten doel hebbende de behandeling van dat ontwerp nog eenigen tijd uit te stellen, dit alles en nog veel meer was inderdaad zoo miskennend, vernederend en krenkend voor de mannen, die als afgevaardigden van de bevolking geheel belangeloos hun tijd, hun hart en hun gaven ten beste geven voor de bevordering van de belangen van de Kolonie, dat zij, als mannen van eer en karakter, verplicht waren een afdoend bewijs te geven van een ernstig protest tegen de afkeurenswaardige en ontoelaatbare houding van leden van de Tweede Kamer en van Minister Rambonnet, waarnemend Minister van Koloniën, tegen de Volksvertegenwoordiging van deze Nederlandsche Kolonie, waarvan wij, S u r i n a m e r s, bij Wet het recht hebben verkregen ons N e d e r l a n d e r s te noemen."

* * *

De scheepvaartmoeilijkheden worden er voor Suriname niet minder op.

„De Surinamer" kreeg inzage van een schrijven van een Amerikaansch handelshuis, waarin stond, dat de Quebec Line geen vrachten voor Suriname via Demerary wil aannemen en dat de Trinidad Line instructies heeft om geen vrachten voor Suriname aan te nemen.

De Agent te Paramaribo van den K. W. I. Maildienst schrijft aan de bladen, dat de, tengevolge van het duikbootengevaar op de Amerikaansche kusten veroorzaakte hoogere verzekeringskosten voor de schepen en de steeds stijgende exploitatiekosten van het bedrijf, het noodzakelijk maken de vrachten te verhoogen. Van af den datum van de kennisgeving zouden dientengevolge de tot dien datum geldende vrachten...... verdubbeld worden.

„Suriname" van 25 Juni teekent hierbij aan: „Naar wij vernemen is de verzekering wegens oorlogsrisico (1/5 pCt.) niet verhoogd. Wel de zee-assurantie van ½ pCt. tot 3½ pCt. Maar of dat de verdubbeling van de basis-vracht rechtvaardigt, betwijfelen wij zeer. Wij kunnen de politiek van de K.W.I.M., die nu het monopolie heeft van het vrachtvervoer voor Suriname, niet toejuichen."

Wij kunnen niet aannemen, dat het blad juist is ingelicht, omdat het o. i. uitgesloten is, dat een Nederlandsche Scheepvaartmaatschappij in deze moeilijke tijden misbruik zou maken van haar monopolie. Wij vertrouwen, dat de vracht niet hooger is gesteld dan onvermijdelijk is.

Een andere moeilijkheid: „De West" van 16 Juli schrijft: „Uit Amerika is de allesbehalve aangename tijding ontvangen, dat de cacao-invoer wordt beperkt, en in verband daarmede verleende invoervergunningen na 20 Juli als vervallen zijn te beschouwen."

Wat moet er nu worden van de in de Kolonie aanwezige voorraden cacao? Konden die maar hierheen gebracht worden.

* * *

Of het gebrek aan levensmiddelen in Suriname ook nijpend was!

„De West" van 16 Juli schrijft:

„Toen om één uur vanmiddag de stoomfluit van de „Juno" weerklonk, was er een waar gejuich in de straten. Op de markt dansten de menschen van pleizier. Ofschoon men nog liever de „Vulcaan" had gezien, was men zeer verheugd toen de tjokvol geladen boot de reede opstoomde"......

......„Als de Vulcanus" komt, zullen twee schoten de heugelijke tijding aan de bevolking bekend maken.

Komt de boot vóór zes uur 's middags, dan zal nog denzelfden avond een fakkeloptocht plaats vinden.

Een comité heeft zich gevormd om den Gouverneur te huldigen ter gelegenheid van de aankomst der „Vulcanus". De stoet zal onder geleide van militaire- en schutterij-muziek optrekken naar het Gouvernementshotel, waar de heer Kruisland van af de straat den Gouverneur op het balcon zal toespreken, om de gevoelens der burgerij te vertolken."

Inderdaad een welverdiende hulde voor al de moeite, die Gouverneur Staal zich gegeven heeft om den dreigenden hongersnood te keeren.

Blijkens van den Gouverneur van Suriname ontvangen telegraphisch bericht is het stoomschip „Sitoebondo" op 23 dezer in de kolonie aangekomen met een transport van 600 in zeer goeden gezondheidstoestand verkeerende Javaansche landarbeiders. De boot heeft ook 8000 balen rijst aan boord.

De kolonie is er dus voorloopig, wat haar voedingsmiddelen aangaat, beter aan toe dan wij in het moederland, vooral zoo de rijstoogst medevalt.

Ook met de maandrantsoenen uit de Vereenigde Staten zal het — volgens een mededeeling van de Hollandsche Commissie te New-York aan den Gouverneur — wel schikken, al kan men niet alles verkrijgen wat men verlangt.

* * *

In verband met het veelvudig gebruik van mais, is het verbruik van suiker in de kolonie zeer toegenomen, n.l. met ongeveer 50 pCt. Aangezien de beschikbare suikervoorraden thans beperkt zijn, zal voorloopig geen uitvoer worden toegestaan. Door het bestuur is hiervan mededeeling gedaan aan de suikerplantages.

* * *

Op 29 Juni heeft te Paramaribo de firma C. Kersten en Co. — de handelszaak van de Moravische Broedergemeente — haar 150-jarig bestaan gevierd. Op het verslag, dat wij in „De West" van 28 Juni vinden, komen wij in ons volgend nummer terug.

In een geschrift van Siegfr. Beek „Die wirtschaftlich-soziale Arbeit der Missionsgeschäfte der Brüdergemeine in Suriname", Herrnhut 1914, vinden wij de mededeeling, dat de firma C. Kersten en Co. de oudste Duitsche firma is in geheel Midden- en Zuid-Amerika.

Over het Museum van de Broedergemeente te Zeist lazen wij in de „N. R. Ct." van 27 Augustus een aardige, luchtige, maar toch leerrijke causerie, waaruit wij het volgende brokstuk overschrijven:

„Eigenlijk behoort alles wat de Boschnegers gebruiken, en stellig de antieke voorwerpen, tot het van elders aangevoerde, immers zijzelven kwamen van over zee, waren oorspronkelijk zoutwaternegers, later weggeloopen plantageslaven, die de Afrikaansche zeden behielden, en zich in het Surinaamsche oerwoud tot benden en groepen vereenigden. Er is te Zeist van allerlei te zien, dat op deze merkwaardige menschen betrekking heeft, hunne huisvlijt, die houtsnijwerk van velerlei factuur te voorschijn brengt, reusachtige houten schotels, stoelen, bankjes en tafels, kammen, waschgoedkloppers, pagaaien en spatels, een en ander veelal met ingesneden figuren en koperen spijkertjes versierd. Er is ook een model van een boschnegerhut, met alles wat daarin en daaromheen behoort. Wie iets omtrent de pimbadoti wil weten, kan hier terecht; dat is een witte leem, waarvan het gebruik ook al uit Afrika stamt; bij ritueele plechtigheden bestrijken de Boschnegers daarmede alles wat hun onder de handen komt; zichzelven, over voorhoofd en borst, hunne trommen en het hoofd van den trommelslager, de houten beelden, waaraan zij bijzondere eer bewijzen, de hutten soms, ook zwaar-zieken en bij sterfgevallen de nabestaanden. Pimba-doti moet iets zijn, dat heil aanbrengt, dat, evenals in Afrika, een voorspoedige reis bezorgt aan den reiziger, geluk in de liefde geeft en een lang leven; maar het rechte ervan, dat weet men niet, zooals van zooveel dat des Boschnegers is. Wat is er niet b.v. over hun ornament geschreven, waarmede zij zoo geheimzinnig doen."

WAT DE INLANDER ZEGT.

Cultuurontwikkeling. Door het „*Comité voor Javaansche cultuurontwikkeling*", waarvan de Soesoehoenan van Solo beschermheer is, is, volgens de *Darmo-Konda*, een circulaire verspreid, waarin wordt medegedeeld, dat op 5 en 6 Juli j.l. te Solo een congres zou plaats hebben ter bespreking van de vraag, in welke banen de opvoeding en het onderwijs der Javanen dient geleid te worden. Zooals toch bekend — alzoo de schrijver — werd door vele vooraanstaande personen in de Javaansche beweging tot nog toe weinig aandacht geschonken aan de studie van eigen cultuur, zooals deze zich in het verleden heeft vertoond, en aan hare mogelijke toekomstige ontwikkeling. Daartegenover is in den laatsten tijd onder de Jong-Javanen een strooming op te merken, die met waardeering van het nuttige en schoone, dat hen in deEuropeesche cultuur aantrekt,niettemin bij de opvoeding en het onderwijs van hun volk aan de specifiek Javaansche kunsten en wetenschappen (w.o. Javaansche geschiedenis) een plaats wenschen te zien ingeruimd. De besprekingen nu op het congres hier boven bedoeld, zouden ten doel hebben meer klaarheid te brengen in de nog niet tot volle bewustheid gekomen meening en wenschen, die omtrent dit zoo belangrijke vraagstuk aanwezig zijn in de hoofden en harten der Inlandsche intellectueelen. Zoowel van Javaansche als Europeesche zijde zou dit onderwerp zoo veelzijdig mogelijk belicht worden aan de hand van bijgaande vraagpunten. De heeren D. van Hinloopen Labberton te Weltevreden, A. Mühlenfeld te Bandong, J. Rottier te Bandong, Dr. Radjiman (Wediodipoero) te Solo, Raden Mas Soetatono Soerjokoesoemo te Depok (Welteveden). Z. Stokvis te Semarang en Tjiptomangoenkoesoemo te Solo hadden zich welwillend bereid verklaard een praeadvies uit te brengen. Nederlandsch zou de voertaal van het congres zijn. Tevens bestond het voornemen een Javaansche dame uit te noodigen om hare inzichten omtrent de taak der Inlandsche vrouw in de opvoeding uiteen te zetten. Op één der congresdagen zou in de Poera van de Mangkoenegaran voor de deelnemers van het congres een wajang wong voorstelling plaats hebben van het Javaansche tooneelspel Prègiwo-Pregiwati. — Op het congres dan zouden worden besproken de volgende vragen:

1e. In welke richting moet, gegeven de tegenwoordige maatschappelijke invloeden op Java, de ontwikkeling van de Javanen geleid worden? *a.* In hoeverre is een op Westerschen grondslag ingericht onderwijs voor de ontwikkeling der javanen noodzakelijk? *b.* Welke Westersche wetenschappen en methoden komen bij de tegenwoordige ontwikkeling van de Javanen het eerst in aanmerking om onderwezen te worden? *c.* In hoeverre kan bij de opvoeding van het Javaansche volk de tegenwoordige Javaansche cultuur, zooals die bewust of onbewust in de volkspsyche leeft, als grondslag dienen? *d.* Is het mogelijk en gewenscht om hetgeen van de oud-Javaansche cultuur dreigt af te sterven, tot nieuw leven te bezielen?

2e. Wat dient in verband met een en ander aan het tegenwoordige onderwijssysteem gewijzigd te worden?

Het comité bestaat uit de heeren P. A. A. P. Prang Wadono, eere-voorzitter; Raden Sastrowodjono, voorzitter; S. Koperberg, Tegalombo-Semarang, secretaris; P. A. Hadiwidjojo, Raden Mas Adipati Woerjoningrat en Dr. Radjiman (Wedrodipoero) als leden.

Boedi Oetomo. In hetzelfde blad *(Darmo Kondo)* wordt een manifest van *Boedi Oetomo* gepubliceerd, waarin het volk aangespoord wordt, in deze benarde tijden zuinig te leven, geen geld te besteden aan onnutte zaken en vermaken, tevens de door de Regeering genomen maatregelen, ten doel hebbende het welzijn van het volk, niet verkeerdelijk op te vatten.

Den 16en Juni j.l. had te Batavia in het Decapark een vergadering van *Boedi Oetomo* plaats, bijgewoond door honderden Inlanders. Sprekers waren Djojosewoyo en Sastroardjono, die de aanwezigen opwekten meer propaganda voor de vereeniging te maken, aangezien de animo in West-Java in den laatsten tijd beduidend verslapt is. *(Darmo Kondo).*

Indische Stemmen. In dit blad, onder leiding van de heeren *Abdoel Moeis* en *Fournier* (zie het vorige weekoverzicht) geeft een zekere „Taurus" allerlei wijsgeerige beschouwingen over het buitenland. — Hier volgt er één: „*Die staat, zie toe dat hij niet valle.*" Ongetwijfeld is de inbeslagname onzer schepen een daad van geweld, een machtsmisbruik, waarvan vooral zij, die voor de rechten der kleine natiën opkomen, niet meer mogen worden beticht, wil er tusschen de geallieerden en neutralen niet meer zijn een principieel, maar slechts een gradueel verschil. Maar: „*One man may steal the horse while another must not look over the hedge*". Een meer duidelijke verklaring zou voor de lezers van *De Indische Stemmen* niet kwaad zijn, merkt de *Sinar Djawa* op.

S. I. Laatstgenoemd vrij anarchistisch geredigeerd orgaan van de Semarangsche *Sarekat Islam* meent

in het korte verblijf te Semarang van den Chef van den Politieken Inlichtingsdienst een teeken te zien, dat de Regeering voornemens is om Sneevliet uit Ned.-Indië te zetten. Als het Gouvernement hiertoe werkelijk overgaat — alzoo de schrijver — dan zal de bevolking het vertrouwen in de Regeering geheel verliezen. Verder dreigt hij, dat Sneevliets durf om der Regeering slechte toestanden voor te houden, hem als een gevaar doet beschouwen. Hij *zaait* echter geen haat tusschen Regeering en bevolking, neen, die haat bestond reeds lang bij een deel van het volk, uitgelokt door de handelingen van de Hollandsche Regeering zelf." Waaruit nu precies die afkeurenswaardige regeeringsgesties eigenlijk bestaan, vertelt het blad er niet bij. Wel zegt de schrijver, dat hij het niet zonder haat kan aanzien, dat de geldduivels *(setan setan wang)* lekker in een auto zitten, terwijl hij zelf gedwongen is om te voet te gaan. Verder verontwaardigde uitingen en ten slotte: „Aan alle locale S. I. afdeelingen over geheel Ned.-Indië! Belegt een vergadering om te protesteeren tegen de mogelijke uitzetting van onzen *soedara* Sneevliet, die onze zijde gekozen heeft. Als *soedara* Sneevliet weggejaagd wordt, zal natuurlijk de Regeering een volgend maal met gemak een anderen leider van *Kromo* kunnen laten verdwijnen. Daarom is het onze plicht, op onze hoede te zijn, *soedara, soedara dan toean toean:* Ageert tegen en wendt het gevaar af, dat *soedara* Sneevliet bedreigt. Een gevaar voor Sneevliet zelf en natuurlijk ook een voor ons leven en het volksleven."

In Staatsblad 1914 No. 612 is bepaald, dat indien de openbare orde in gevaar wordt gebracht door ontstentenis van werkkrachten bij openbare diensten of bij particuliere maatschappijen, aan welke een algemeen belang ter verzorging is toevertrouwd, en het Hoofd van Gewestelijk Bestuur zulks noodig oordeelt, militairen als werkkrachten beschikbaar worden gesteld, onder verplichting van onverwijlde kennisgeving aan den Gouverneur-Generaal, terwijl door de militaire autoriteiten in overleg met het burgerlijke gezag en den betrokken dienst of maatschappij vast te stellen belooning aan de hulp verleenende militairen wordt uitgekeerd.

Het weekblad *Soeara Rajat* keurt deze bepaling af en zou haar in den Volksraad besproken willen zien. Het blad zegt, dat de Europeesche soldaten het invallen voor stakende werklieden beschouwen als onderkruiperij, waartoe zij niet gedwongen willen worden. Toen in April te Semarang bij de gasfabriek een staking dreigde uit te breken en een officier een order voorlas, waarbij eenige Javaansche soldaten werden aangewezen eventueel in te vallen, een Europeesch soldaat dezen toeriep: „niet willen, niet willen", waarvoor hij *vier* maanden in de 2e klas van discipline is geplaatst. De *Sarekat Islam* te Semarang is hem echter zeer dankbaar en heeft hem, volgens een mededeeling in de *Sinar Djawa*, een horloge geschonken.

Inlandsche Gemeenten. De *Darmo Kondo* vernam, dat bij den Gouverneur-Generaal de vraag gerezen is, of de tijd niet is aangebroken, om op stelselmatige wijze over te gaan tot het vereenigen van kleine dessa's tot grootere eenheden, met toekenning van het recht tot belastingheffing en het verschaffen van vaste, regelmatig wederkeerende inkomsten tot voorziening in de zorg voor eigen huishouding. Meer en meer blijkt het, dat wil de Inlandsche gemeenten de haar toekomende plaats in het staatsverband kunnen innemen, als grondslag van het Inlandsche maatschappelijke leven haar karakter van zelfstandig lichaam met eigen organen, meer naar voren dient te worden gebracht.

Een Paniek. De *Kaoem Moeda* vertelt, dat na de uitvaardiging van het verbod tot verkoop van blikkenmelk, in de afdeeling Lebak (residentie Bantam) tot in de verst verwijderde kampongs het praatje verspreid werd, dat er oorlog zou komen, zoodat de bevolking in groote onrust geraakte en levensmiddelen insloeg, terwijl jonge meisjes en weduwen alle moeite deden en desnoods veel geld er voor over hadden een man te krijgen, uit vrees voor geweldpleging door soldaten. De schrijver vermoedt, dat het gerucht met minder nobele bedoelingen is rond gestrooid, waarbij de redactie aanteekent, dat het op den weg ligt van het bestuur, de bevolking in te lichten.

Een Vorstelijk Huwelijk. Uit Solo wordt gemeld, dat de Prang Wedono (Mangkoenegoro) verloofd is met de sultansdochter (van Djokdja) *Goesti Moersoedaryah*, een jongere zuster van de *Ratoe Mas*, tweede gemalin van den soesoehoenan (van Solo). *(Darmo Kondo).*

De Zeevaartschool. Volgens telegram uit Makasar heeft de halfjaarlijksche werving in de Molukken ten behoeve van de zeevaartschool gunstige resultaten opgeleverd. 75 jongelieden werden aangeworven, waarvan 50 voor opleiding tot matroos en de rest voor stokers *(Darmo Kondo).*

WAT DE CHINEES VERTELT.

Djawi Hisworo. De schrijver van het in de Mohamedaansche wereld zooveel gerucht makende artikel in het Solosche blad *Djawi Hisworo*, Raden Martodarsono, moet, volgens de *Djawa Tengah*, elken dag door de politie bewaakt worden, daar men voor een aanslag op zijn leven vreest. In de Mei j.l. te Soerabaja gehouden vergadering van de *Tentara Nabi Mohamad*, verklaarde de voorzitter Tjokroaminoto, dat de Islam in N.-I. als een soort zondebok dient, die oproeren doet uitbarsten, terwijl ook andere daden van verzet of geweldpleging geregeld op rekening van den Islam gesteld worden. Aan onrechtvaardige behandeling, onderdrukking en zwaren belastingdruk wordt nooit gedacht. Schrijver ontkende nadrukkelijk, dat het geschrijf van de *Djawi Hisworo* de oorzaak dezer actie is. Dit kan hoogstens aanleiding zijn. De oorzaak moet z.i. dieper worden gezocht, zooals: bevoorrechting der zendelingen ten koste van den Islam. De feitelijke actie is gericht tegen de kersteningspolitiek; ook werd ontkend, dat het doel der actie was het schrijven aan de Regeering om de *Djawi Hisworo* strafrechtelijk te vervolgen. De bedoeling is slechts om het feit ter kennis der Regeering te brengen en de bestaande grieven kenbaar te maken. Het resultaat der vergadering was het besluit om een uitvoerig request aan den Landvoogd te zenden, waarmede de actie eindigde.

Indische Sociaal Democratische Vereeniging. De *Pewarta Soerabaja* maakt melding van een vergadering dezer Vereeniging te Semarang in Mei gehouden, welke door zeer vele Inlanders en maar weinig Europeanen bezocht werd. Sneevliet en Baars becritiseerden de tegen de I. S. D. V. en hen zelven en de pers gevoerde actie in felle, schimpende bewoordingen; tevens hekelden zij de militaire autoriteiten, die tegen de soldaten-organisaties ingaan. Beiden werden toegejuicht. In zake de stakingen, wekte Sneevliet speciaal de Inlanders en Chineezen op, zich solidair te verklaren. Darsono sprak in het Javaansch en werd door den assistent-resident tot de orde geroepen. Teeuwen en enkele anderen debateerden. Tijdens zijn repliek werd Sneevliet door den assistent-resident tot de orde geroepen. Ook met Marco gebeurde hetzelfde. Een patrouille verhinderde het binnengaan van soldaten. De *Sarekat Islam* te Soerabaja zou ook een protestvergadering houden tegen een eventueele uitzetting van Sneevliet.

S. I. De *Sinar Sumatra* deelt mede, dat het bestuur van de *Sarekat Islam* te Medan zich tot den gouverneur wendde wegens onredelijke straffen, opgelegd aan karrevoerders door den assistent-resident van Langkat.

De *Bintang Soerabaja* deelt mede, dat van de suikerfabriek *Willem II* het geheele Inlandsche personeel midden in den maaltijd gestaakt heeft, wegens weigering van een voorschot aan een reeds zwaar in het krijt staanden Inlandschen schrijver op het bureau van de fabriek, tevens plaatselijk *Sarekat Islam*-secretaris. Het bedrijf werd gaande gehouden met inderhaast ontboden *toekangs* uit Soerabaja, die na 24 uren arbeids, de fabriek niet durfden verlaten, uit vrees voor molestatie. Het S. I. bestuur verklaarde, dat het werkvolk genegen was den arbeid te hervatten, mits allen teruggenomen werden en de geëischte voorschotten werden uitbetaald. Het bestuur weigerde in te grijpen.

Persdelict. De officier van justitie te Batavia heeft rechtsingang verzocht tegen Soekarim, voorzitter der vereeniging *Kaoem Boeroe*, wegens het schrijven van een artikel in de *Sinar Hindia*, getiteld: *„De duivel der Regeering te Koedoes aan het werk."* Aan beklaagde wordt ten laste gelegd opruiing en haat zaaien. *(Perniagan)*

Een Inlandsch Afdeelingshoofd. In de Dinsdag 18 Juni j.l. gehouden volksvergadering deelde de heer Talma namens de Regeering mede, dat binnenkort een proef zal worden genomen met de aanstelling van een Inlander tot hoofd eener afdeeling. Naar de *Kaoem Moeda* vernam, zou de proef geschieden in de afdeeling Tjiandjoer, met het bestuur van welke afdeeling belast zou worden de tegenwoordige regent die, zooals men weet, een Europeesche opleiding genoten heeft. De regent zou het bestuur in vollen omvang moeten uitoefenen onder leiding van den assistent-resident.

Onbevoegde Inlichting. Het nog jonge, in Holland uitgegeven tijdschrift *Indië* — alzoo de *Bintang Soerabaja* — bevat o.a. een rubriek *„Vragen en antwoorden"*, waaruit dikwijls blijkt, op welke lichtzinnige wijze in Holland inlichtingen omtrent Ned. Indië door z.g. „deskundigen" worden verstrekt. Zoo vraagt in aflevering No. 6 van 13 Februari j.l. een meubelmakersknecht inlichtingen en hem wordt in hetzelfde nummer geantwoord: „Het meubelvak in N.-I. wordt bijna uitsluitend beoefend door Chineesche meubelmakers en *bij hen zoudt u naar een betrekking kunnen solliciteeren*. Plaats daarvoor een advertentie in de Indische Mercuur, het in N.-I. veel gelezen weekblad"!

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Amerika bereidt zijn rol voor de toekomst voor.

In alle oorlogvoerende landen wordt, tusschen 't krijgsbedrijf door, ruim aandacht gegeven aan de plaats welke men 't eigen land in de toekomst toedenkt. Nooit is zooveel bespiegeling aan de overzeesche politiek gewijd als juist in dezen tijd nu de binnenlandsche beslommeringen overal onverpoosde inspanning vergen. Dit is zelfs waar voor 't zwaar beproefde België en het

spreekt heel sterk uit de poging van Groot Brittannië om zijn wereldrijk te consolideeren, uit 't zelfverwijt der Franschen van zich tot nu toe te weinig aan hun koloniaal bezit gelegen te hebben laten liggen, uit het krampachtig vasthouden van Duitschland aan de verloren koloniën, uit de hernieuwde krachtsinspanning van Turkije om zijn invloed in Z.W. Azië, in N. en O. Afrika weer te bevestigen, maar naast dit streven om in de toekomst het bestaande, hetgeen reeds was, beter tot zijn recht te doen komen, drukt het verlangen der nieuwe plaatsbepaling zich ook uit in expansieplannen. Of Japan en Amerika voornemens koesteren om bepaalde gebieden onder hun vlag te brengen, is uit de feiten, die nu reeds zijn op te teekenen, niet met stelligheid te zeggen; afgescheiden echter van politiek imperialisme, hebben zij, en dit staat buiten twijfel, vèr strekkende bedoelingen voor de expansie van hunne handelsbelangen. Dit kan zeer goed zonder vooropgezette politieke bijbedoelingen, maar de geschiedenis leert, dat waar krachtige stroomingen voor handelsuitbreiding elkander op eenzelfde terrein ontmoeten, minnelijke schikking op den duur uitzondering is. Het egoïsme, de nationale gevoeligheid, de inwerking van verschillend standpunt uit op het bestuur van het betrokken land, de sympathie- of antipathieuitingen van de betrokken bevolking vormen factoren, die, al zoekende naar evenwicht, hoe langer hoe meer spanning veroorzaken, tot onvermijdelijk uitbarsten toe.

Terwijl Japan in China een rol speelde, die Amerika met spijt waarnam, terwijl Japan zijn handelsrelatiën in de Groote Oceaanlanden uitbreidde op een wijze, die door de vermeerdering van zijn scheepsmaat, nog aan beteekenis toenam en die door Amerika zeker niet met genoegen werd geconstateerd, deed zich het eenigszins verrassend feit voor, dat de Vereenigde Staten toch hun goedkeuring schonken voor een gewapend optreden van Japan in Siberië, waarbij de Japansche met de Chineesche legers zouden samenwerken. 't Is wel waarschijnlijk, dat Amerika hiertoe gekomen is, door den aandrang der andere ententemogendheden, die tegenover 't Duitsche offensief alle krachten in 't werk wilden doen stellen, ook in 't oosten; maar toch kan het verwondering hebben gewekt den zelfbewusten Wilson in dit opzicht te zien toegeven. Intusschen komen, als wij goed zien, hoe langer hoe meer aanwijzingen dat Amerika dit niet gedaan heeft met de bedoeling: ,,laat Japan zijn gang maar gaan, Amerika ziet van toenemenden invloed op de westkust van den Grooten Oceaan af'', maar dat veeleer een geheel andere redeneering eraan ten grondslag ligt. Te Washington heeft men waarschijnlijk als volgt geredeneerd: Momenteel moet 't overwinnen van de centralen alles overheerschen, hiertoe kan de hulp van Japan zoo hij al niet onvermijdelijk is, toch zeker medewerken. Dit zal aan Japan wel eenige aanspraken op vergoeding geven, maar Japan zou in zijn wenschen toch vermoedelijk niet bescheiden zijn en nu zal 't zelf ook een prijs te betalen, een offer te brengen hebben, waarvan 't anders vrij zou blijven. Amerika ziet niet af van toekomstplannen in 't verre oosten, dat voor de V. S. 't meest nabije westen is, maar 't voelt zich gaandeweg en door den oorlog zelf sterk genoeg geworden om er de mededinging met Japan aan te durven, ja, wat meer is, door naast en met 't rijk van den Mikado een aandeel te nemen aan de Siberische onderneming, geeft 't practisch een stoot aan de gewilde politiek van doordringen. Wat 't in gewone tijden van de andere mogendheden niet zou kunnen verkrijgen, neemt 't zich nu zonder tegenkanting, zelfs als een bewijs van goede ,,entente''. Zoo opgevat kan wat schijnbaar noode toegegeven werd goed bekeken een welkome zet geworden zijn. Een zet, waarbij de vrienden en allié's echter nu reeds voelen dat afgunst het hartelijke aan de samenwerking onthoudt.

De V. S. bouwen op echt Amerikaansche wijze de transportvloot, noodig om 't leger met al zijn benoodigdheden naar 't slagveld in Europa over te brengen. Maar met de vorming van dit leger spreken zij uit dat Japan rekening zal hebben te houden met de militaire beteekenis van de groote republiek, en door den bouw der schepen wordt de tonnenmaat geschapen, die dadelijk na den oorlog gereed zal zijn om de concurrentie met alle andere landen en speciaal met Japan te aanvaarden. De positie, die Japan sedert jaren naarstig bezig is zich te verzekeren, wordt door de V. S. zoo plots terzijde gestreefd.

Aan 't Oessoeri-front staan Amerikaansche en Japansche afdeelingen in één lijn, zij willen samen vooruit, omdat de een den ander niet gunt alleen vooruit te gaan.

Een Amer. economische commissie zal naar Rusland gaan om de vernietigde nijverheid te helpen opbouwen. Daniel Willard, de bekende spoorwegexpert, zal aan 't hoofd ervan staan. Frank Vanderlip, president van de National-Citybank of New-York zal 't financieele werk leiden. De regeering en de Amer. arbeidersbond steunen de commissie krachtig.

Haar eerste doel is de handelsbetrekkingen, welke sedert 1911 verbroken zijn, vooral wegens de destijds gevolgde Russische jodenpolitiek, te herstellen. Vanderlip moet een bankorganisatie, een soort clearinghouse tot stand brengen, die door groote credieten de Russ. nijverheid en den handel zal doen opleven.

Verwachtte Amerika aanvankelijk zoo weinig van de Philippijnen, dat 't ernstig geneigd scheen aan dat deel van Insulinde zoo spoedig doenlijk een onafhankelijk bestaan toe te denken, hiervan hoort men thans niet meer, veeleer wordt de beteekenis van die Amer. voorpost in Oost-Azië breed uitgemeten en worden er voor Amerika's toekomst nieuwe plannen op gebouwd.

In China scheen Japan een grooten voorsprong op de V. S. te hebben, maar 't vlot er niet best met de de inmenging van Tokio uit. De troebele toestand heldert er nog geenszins op. Slinkt de monarchistische beweging er, dan neemt de spanning toe tusschen den eersten minister Toean Chi Joei en den adspirant-president Teng. De noordelijke en de zuidelijke partij strijden met afwisselend geluk, de vorderingen worden meer bepaald en gebaald door 't overloopen van bevelhebbers, dan door overwinningen, die aan strategische en tactische bekwaamheden te danken zijn; ook principeele partijkwesties zijn bijzaak. Japan weet in de Chin. politiek blijkbaar ook geen houvast te krijgen. Zoo weet 't nu nog niet of China wel of niet wil meestrijden, om van Manschoerije uit Rusland te bestoken. Wel is pas, den 27en Juli j.l., een overeenkomst gesloten tot gezamenlijk optreden ingeval van ernstige toestanden aan de grens en heeft China eerst dien ernst erkend, maar 't Rijk van 't midden is sedert van inzicht veranderd en laat Japan de zaak in Manschoerije alleen opknappen. Voegt men hieraan toe de binnenlandsche moeilijkheden, die Japan heeft voor zijn voedselvoorziening, waarvan wij in een vorig nummer gewag maakten, dan begrijpt men, dat de Mikado niet op rozen slaapt, al is de financieele toestand van het Rijk zóó gunstig, dat leeningen afgelost kunnen worden en dan zal men kunnen inzien, dat Amerika 't oogenblik zoo heel ongunstig nog niet acht om nu, en nu juist de gelegenheid aan te grijpen om zijn bakens in westelijke richting te verzetten.

Er worden groote dingen beoogd, er worden groote dingen voorbereid en in dien tijd heeft Nederland geen gezant in N.-Amerika.

Zijde van bananen.

Een Portugeesch scheikundige E. Berenguer, heeft een methode ontdekt om bananenbast tot zijde te verwerken. De zijde heeft, volgens 't bericht, volkomen de eigenschappen van de echte en is slechts door een chemisch onderzoek daarvan te onderscheiden. Daar de kosten van 't procédé gering zijn, heeft de industrie wel toekomst. Zij zou een nieuwe bron van handel en van welvaart voor vele tropische landen kunnen worden.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Coöperatie.

In het jongste Nr .van ,,De Tijdspiegel'' een artikeltje van den oud-ass.-resident E. Schmülling, getiteld: ,,Denemarken als voorbeeld in coöperatie voor Ned.-Indië''.

Met verwijzing naar een tweetal opstellen in ,,De Tijdspiegel'' over Denemarken, zegt schr, dat dit land het grootendeels aan zijn coöperatie-systeem heeft te danken, wanneer het in ruim één menschenleeftijd geworden is van een vrij arm en weinig welvarend, tot een rijk en zeer welvarend land. Geen wonder dat hij dus Denemarken ten voorbeeld stelt aan Java; beide zijn — meer dan Nederland — in de eerste plaats landbouwland.

Ook vindt schr. hier gelegenheid om de groote verdiensten van wijlen De Wolff van Westerrode op het gebied van landbouwcrediet op Java in herinnering te brengen. ,,Uit de korrels, die deze bekwame zaaier en ijverige gaardenier in de wijde tuinen en velden der inlandsche volkshuishouding heeft te kiemen gelegd en uitgestrooid is in 20 jaar tijds een gewas, ja zelfs een flora opgegroeid van een omvang en eene veelvormigheid, als men toen niet had kunnen denken, n.l. het huidige stelsel van 11000 dessa-loemboengs (credietschuren voor rijst), verder omstreeks 80 streek-banken en eenige honderden dorpsbanken, alles dienstbaar aan het bedrijfs- en landbouwcrediet in den vorm van geld- en naturaal crediet.''

Soortgelijke verwachting, meent de heer Schm. — die steeds in woord en geschrift voor coöperatie in het belang van den Inlander ijvert — thans te mogen koesteren van het coöperatief bedrijf in Indië; als meest actueele en meest belovende vormen noemt hij verbruiks-, inkoops-, verkoops-, crediet-, bouw- en verzekerings-coöperatie.

Gewestelijke Maandstatistieken.

Hieromtrent leest men in No. 598 van ,,Handelsberichten'':

,,Tot het einde van het vorige jaar verscheen van tijd tot tijd als bijlage van de door het Landbouwdepartement te Buitenzorg uitgegeven ,,Korte Berichten voor Landbouw, Nijverheid en Handel'' een door het Encyclopaedisch Bureau samengesteld ,,Economisch gedeelte van de gewestelijke maandverslagen der Buitenbezittingen met overzicht van de handelsbeweging.'' Met ingang van 1918 heeft de Afdeeling Nijverheid en Handel te Buitenzorg deze uitgave ter hand genomen en haar gedoopt ,,Gewestelijke maandstatistiek van de handelsbeweging der Buitenbezittingen met economisch gedeelte der maandverslagen.'' In afwijking van de vroegere samenstelling verschijnt thans van elke residentie en over elke maand een afzonderlijk boekje, zoodat gemakkelijker een overzicht te krijgen is van de ontwikkeling van elk gewest. Men kan zich op de maandstatistieken van alle gewesten voor *f* 18.— per

jaar abonneeren en voor elk gewest afzonderlijk voor ƒ 1.50 per jaar. De 4de Afdeeling van het Departement van Koloniën belast zich met het opnemen en doorzenden van de abonnementen.

Als eerste nummers zijn thans verschenen de maandstatistieken over de maand Januari 1918 van de gewesten Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo, Westerafdeeling van Borneo en Palembang.

Cassave in Suriname.

Het jongste Nr. van „Handelsberichten" bevat het volgende bericht over de cassave (tapioca) in West-Indië:

„Het is nog niet van algemeene bekendheid, dat de in Nederlandsch-Indië op groote schaal verbouwde cassave ook in Suriname een goeden bodem vindt en in die kolonie door de kleine landbouwers wordt geteeld voor eigen gebruik en voor de inlandsche markt. Ook op Saba is cassave een der voornaamste cultuurgewassen en tevens komt zij op St. Eustatius en St. Martin voor. In Suriname levert zij niet alleen een belangrijk voedsel voor den inlander, doch ook de gomma, die in groote hoeveelheden als stijfsel gebruikt wordt.

Om de waarde der verschillende cassavesoorten in Suriname aanwezig te bepalen, werd van landswege in 1908 een proefveld beplant met 35 verschillende zoete en bittere cassavesoorten. Het bleek, dat de opbrengst van de inlandsche soorten belangrijk hooger was dan die van de meeste ingevoerde. Een tweetal van de aanwezige soorten (Alonsoe en Redi bita) moesten gerekend worden tot de beste soorten der wereld. In 1912 werd met deze twee soorten een vergelijkende cultuurproef genomen, waaruit bleek, dat het planten van twee stekken bij elkander verreweg de grootste opbrengst gaf en waarbij de Alonsoe nog de Redi bita-variëteit overtrof. In 1913 werden de proeven met deze twee soorten verder uitgebreid ten einde na te gaan, of de cassaveteelt op Suriname voor uitbreiding vatbaar is, wanneer wortels tot een uitvoerproduct worden verwerkt, n.l. tot gaplek (gedroogde gemalen wortels). Voor de bereiding van de fijnere cassave-producten, geschikt voor uitvoer, zooals cassavemeel, pearl, enz., werd eene belemmering gezien in het gebrek aan voldoende zuiver water. Tengevolge van langdurige, hevige regens, mislukte een groot deel van den aanplant. Met het oog op den slechten prijs van de cassaveproducten en de mogelijke schaarschte aan levensmiddelen in de kolonie werden de wortels niet tot uitvoerproduct voor de Europeesche markt verwerkt, doch tot „kwak" bereid, het algemeen bekend volksvoedsel in Fransch-Guyana en in het Marowijne-district. De voedingswaarde van de kwak komt volgens onderzoekingen van den gouvernementsscheikundige overeen met die van rijst. Verdere proeven om na te gaan of de teelt van cassave door de wortels in Suriname te verwerken tot een export-artikel levensvatbaarheid heeft, moesten met het oog op den ongunstigen toestand in Europa tot later worden uitgesteld."

Men zie ook het deze mededeelingen aanvullend artikel „Aardvruchten" in de Encyclopaedie van West-Indië van Dr. H. D. Benjamins en Joh. F. Snelleman.

De expeditie naar Noord-Borneo.

De Ind. Merc. van 30 Aug. schrijft: Het departement van koloniën bericht, dat de onder leiding van den ingenieur van Eelde staande wetenschappelijke expeditie, waarbij zich ook mr. Beucker Andreae, vroeger persoonlijk secretaris van den gouverneur-generaal, heeft aangesloten, en die ten doel heeft bronnen voor waterkracht in de Noord-Borneosche rivieren op te sporen, wegens het heerschen van cholera onder de inlandsche bevolking van de Kelei-rivier, in het landschap Beraoe, naar Tandjong Redeb, standplaats van den controleur, is teruggekeerd. Geen der Europeanen is door cholera aangetast.

Den 19en Augustus zou de expeditie weder van Samarinda vertrekken om nu over Tandjong Seilor (de hoofdplaats van oBelongan) de Kajan-rivier op te gaan.

IJzerhout van Nieuw-Guinea.

Onlangs werd voor de eerste maal een groote partij ijzerhout van Noord-Nieuw Guinea uitgevoerd, welk hout daar in groote hoeveelheden moet voorkomen. Een ondernemend Chinees heeft vergunning gekregen om het hout te kappen, wat geschiedt door Papoeas en Keineezen, onder leiding van een Arabischen opzichter. Door hen worden de reusachtige boomen geveld en tot balken gezaagd, dan te water gelaten en in vlotten vereenigd. De vlotten worden gesleept naar Kokas, de havenplaats aan de Sekarbaai, terwijl het hout wordt uitgevoerd door de booten der Kon. Paketvaart Mij.

Het stukje, waarvan het bovenstaande een uittreksel is, is opgenomen in de Ind. Merc. No. 35 (bl. 687) en besluit:

„Daar nu de kustlanden van dit deel van Nieuw-Guinea goede houtsoorten in groote hoeveelheden opleveren, en ook het ontginnen van den bodem voor land- en mijnbouwdoeleinden in een misschien niet meer verre toekomst hier en daar mogelijk en winstgevend kan zijn, wordt door het bovenvermelde als van zelf de weg aangewezen, die moet worden ingeslagen om dit groote en misschien ook rijke Papoeland tot economische ontwikkeling te brengen."

Canada, afzetgebied voor N.-I. voortbrengselen.

No. 3 van den 12en jaarg. der „Economische verslagen van Ned. diplomatieke en consulaire ambtenaren" (bijlage van „Handelsberichten") bevat het verslag der beschouwingen van den Ned. consul te Winnipeg, W. P. Montijn, getiteld: Canada, een afzetgebied voor Nederlandsche en Ned. Oost-Indische voortbrengselen (het eerste gedeelte van dit verslag werd gepubliceerd in Econ. Versl. 11e jaarg. No. 6).

Oudheidkundige Dienst in Ned.-Indië.

Hier te lande werd ontvangen het oudheidkundig verslag over het derde kwartaal 1917.

Behalve een overzicht van hetgeen de oudheidkundige dienst over dat tijdperk verrichtte, bevat dit verslag o.m. nog een tweetal opstellen, nl.: Een koperen plaat van 848 Çaka, door Dr. F. D. K. Bosch; en: Djalatoenda-Koertasana-Sentoel, door Dr. M. E. Lulius van Goor.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 35: Iets over klappercultuur en coprabereiding aan de Taloetieh-baai (Zuid-Ceram), door G. L. Tichelman. — Mededeeling omtrent het ingenieurs-congres in 1919 op Java te houden, door N. Wing Easton. — Positie en vooruitzichten van de natuurlijke indigo-industrie, door A. D. — Een nieuwe tapwijze voor rubber. — Kamer van Koophandel en Fabrieken te Amsterdam. — Koloniale Raad van Curaçao. — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

De Taak. Algemeen Ind. Weekblad.

Van dit weekblad bereikten ons (door tusschenkomst van de firma Nijhoff te 's-Hage) de Nos. 34—45 (met uitzondering van No. 43).

Uit den inhoud hier en daar een greep doende, zij de aandacht gevestigd op de volgende bijdragen.

No. 34. De Inlandsche bestuursambtenaar (slot), door Sastrasoeara. — No. 35. Het voedselvraagstuk, door A. M. Wijnhoff. — No. 36. Twee congressen (van Insulinde en Boedi Oetomo), door S. K. — De inlandsche kunstnijverheid. VI. Een en ander over de batikmotieven, door T. ter Horst-de Boer. — No. 37. Nog eens de Javaansche taal bij het inlandsch onderwijs, door Daha. — Het Indische houtvraagstuk, door W. van der Haas. — Hygiënische Kroniek. Besmetting en insecten. Malaria. — No. 38. W. O. J. Nieuwenkamp, door T. — Het invoeren van het Maleisch bij het middelbaar onderwijs, door Batara Bajoe. — No. 41. De rijstbehoefte van het gewest Semarang. — Hygienische kroniek. Besmetting en insecten. Malaria prophylaxe, door L. K. — No. 42. Het nieuwe postreglement, door D. — No. 44. Javaansche tooneelspeelkunst, door K. — Het Javaansche cultuur-congres, door Sosrohadikoesoemo. — Een gewijzigde Maleische spelling, door S. M. Latif. — No. 45. Over Soerjo Poetro's Javaansche muziekgeschrift, door Linda Bendara. — Naar den krater van den Merapi (vervolg van No. 44), door L. L.

Een Voorlooper van het Koloniaal Verslag.

Ter Landsdrukkerij te Batavia is verschenen een in fol. formaat gedrukt, als volgt getiteld geschrift: Mededeelingen omtrent enkele onderwerpen van algemeen belang (afgesloten 1 September 1917).

Dit is dan nu de uitgave, waarvan men hier te lande, voorgelicht door onduidelijke telegrammen, het ware niet kon te weten komen.

Uit het voorwoord blijkt dat de tekst bestemd is om in het Koloniaal Verslag (dat hier te lande wordt gedrukt) te worden overgenomen, hetwelk daardoor, bij wijze van inleiding, een beter idee, dan tot dusverre, zal geven van den groei en de ontwikkeling der koloniale maatschappij. Aan een meermalen geuite wensch is daarmede tegemoet gekomen.

De samensteller van dit stuk heeft groote openhartigheid betracht; zoo wordt o.a. ook een uittreksel er in opgenomen van het door den heer Liefrinck aan de Regeering uitgebrachte verslag omtrent zijn onderzoek naar den druk der heerendiensten en belastingen in Sum. Westkust en Tapanoeli.

De navolgende onderwerpen maken in het geschrift een punt van bespreking uit. Stroomingen onder de verschillende bevolkingsgroepen. — Heerendiensten en belastingen in Sumatra's Westkust en Tapanoeli. — De onlusten in Djambi en Palembang en hun oorzaken. — Gedragslijn der Regeering tegenover de verschillende bevolkingsgroepen. —De gevolgen van den oorlog op het handelsverkeer. — De aanpassing van de scheepvaart aan het gewijzigde handelsverkeer. — Moeilijkheden ondervonden bij den afscheep van producten. — Hervorming van de maatschappelijke en agrarische toestanden in de Vorstenlanden. — Kolonisatie ter Oostkust van Sumatra. — Terugbrenging van particuliere landen tot het landsdomein. — Het boschwezen op de Buitenbezittingen. — Bevordering van de landbouwnijverheid op de Buitenbezittingen. — Onderwijs. — Alcoholbestrijding. — Volksgezondheid.

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Bat. Nieuwsblad; De Locomotief; De Sumatra Post; De Sumatra Bode; Suriname; Tjahaja Sumatra; Weekblad voor Indië, De Banier; De Ind. Gids; Neerlandia; Koloniaal Tijdschrift; Vrede door Recht; Onze Vloot; Ons Leger; Maandblad voor Vrouwenkiesrecht; Theosophisch Maandblad; Korte Verslagen van de Verg. der Tweede Kamer der Staten-Generaal; Financieel Nieuws- en Uitlotingsblad; Brochures, enz., benevens een Bibliotheek.

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie, hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Burg. Reigersstr. 51bis, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Korte Singel 36, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assistent-Resident, van Imhoffstraat 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterkunde.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.80,**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—;**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West: **De Kolonie Suriname,** door REMAN IRÜS (FRED. OUDSCHANS DENTZ);
II. **De Kolonie Curaçao,** door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colégio „Santo Tomás" te Curaçao.
Prijs per exemplaar **f 0.25** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's). Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.) Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.** Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.